

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
факультет соціології
кафедра теорії та історії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Потенціал теорій нематеріальних капіталів у ідентифікації чинників досягнення успіху»

Галузь знань: 054 «Соціологія»

Освітня програма: «Соціологія»

Освітній ступінь: бакалавр

Кваліфікація: бакалавр соціології

Виконавець:

Молчанова Марина Сергіївна
студентка 4 курсу

Науковий керівник:

Мороз Євгенія Олегівна,
кандидат соціологічних наук,
асистент

Бакалаврська робота допущена до захисту

рішенням кафедри *теорії та історії*

Протокол № _____ від «___» _____ 2020 р.

В.о. зав. кафедри _____ доц. Малес Л.В.

Київ 2020

Реєстрація

номер

дата

підпис лаборанта кафедри**Рекомендовано****до захисту**

підпис наукового керівника

ініціали, прізвище наукового керівника**Результат захисту**

оцінка

дата захисту**Голова ЕК**

підпис

ініціали, прізвище**Члени ЕК**

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище**Секретар ЕК**

підпис

ініціали, прізвище

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Аналітичний огляд підходів до інтерпретації успіху у соціологічному дискурсі	8
1.1 Концептуальні відмінності уявлень про успіх у закордонному та вітчизняному дискурсі.....	8
1.2 Соціальний та життєвий успіх: ідентифікація відмінностей.....	13
Висновки до розділу 1	19
Розділ 2. Зasadничі положення теорії нематеріальних капіталів у виявленні ознак успішності.....	20
Висновки до розділу 2	24
Розділ 3. Чинники досягнення індивідом успіху крізь призму концептуальних положень теорії нематеріальних капіталів (на основі власного дослідження з використанням біографічного методу)	25
3.1. Обґрунтування вибору методу	25
3.2 Результати аналізу біографій успішних музичних виконавців	29
Висновки до розділу 3	39
Висновки	40
Перелік використаних джерел:	42
Додатки.....	45

Вступ

Останнім часом усе більшої ваги для суспільства набирають індивідуальні пріоритети та цілі у житті, однією із яких є успіх. Так, саме власний успіх цікавить індивідів чи не найбільше та і загалом займає одне з ключових місць серед цінностей як окремих індивідів, так і соціальних груп та навіть суспільств. А саме тому даний конструкт становить цікавість для дослідників із соціальної сфери наук.

Для сучасного суспільства притаманна зміна ставлення до проблеми успіху як життєвої цінності. Особливості соціальної ситуації розвитку особистості (включаючи економічні, соціальні, політичні і культурні процеси) формують у суспільній свідомості зразок успішної людини (в особистому, професійному та соціальному плані) як ідеал. Тому успіх та життєві досягнення поступово входять до числа найважливіших цінностей сучасної особистості. [Ярема А., 2009: с.2].

До того ж, як я вже зазначила вище все більшої важливості набирає роль індивідуального, віри в те, що індивід здатен самотійно впливати на свою долю, життєвий статус та можливості і ресурси, якими він володіє. А саме тому питанню дослідження успіху слід приділяти більшу увагу, адже, коли зростає роль індивідуального впливу на свою власну долю, посилюється можливість досягнення успіху власними зусиллями, державні інституції послаблюють лещата, канали мобільності стають більш гнучкими.

Успіх серед індивідів у будь-який період часу є надзвичайно соціально бажаним та необхідним. Особливо це стосується категорії «соціального успіху», яку досить легко визначати емпірично, та яка досить сильно може видозмінюватися в залежності від того, у якому суспільстві перебуває індивід, та особливостей, ціннісних орієнтацій та установок цього суспільства.

Поняття успіху носить комплексний характер і за своєю суттю є міждисциплінарним. Його вивченню присвячена значна кількість робіт з психології, філософії, соціології, педагогіки, управлінської діяльності. Категорія успіху в соціології характеризує суспільне буття соціального суб'єкта, описує й структурує життєвий простір, а також є показником ефективності соціальної системи в цілому.

Однак, даний концепт є досить суб'єктивним та абстрактним, а тому вкрай складним для аналізу та дослідження і часто вважається сферою дослідження психологів, проте «Один із методів розширення площини теоретичного знання в соціології – запозичення понять із суміжних сфер та надання їм якісно іншого звучання та сенсу, смислового навантаження, що відкриває можливості для подальших наукових пошуків». [Мороз Є., 2009: с.2].

Окрім складнощів в інтерпретації для соціологів даного поняття, існує певна проблема із поясненням даного феномену, а тому можна це вважати і соціальною проблемою загалом, яка потребує значно глибших та детальніших досліджень ніж ті, що наявні наразі.

Існує величезна кількість теоретичних підходів до вивчення та пояснення даного феномену та в даній роботі її все ж сконцентровано на теорії нематеріальних капіталів. Оскільки, у сучасному світі, характерними рисами якого є інтенсифікація процесів глобалізації у всіх сферах суспільного життя, відкритість світової економіки та жорстка конкуренція, на велику кількість процесів, а зокрема на досягнення певних успіхів все більше впливають нематеріальні чинники, одним із яких є соціальний капітал. Цей різновид капіталу на рівні з такими традиційно визнаними базовими факторами, як праця, фінансовий капітал, природні ресурси, земля, підприємницькі здатності, в значній мірі детермінує і суспільний розвиток у цілому.

Феномен успіху так чи інакше описували як зарубіжні (П. Бурдье, М. Вебер, В. Зомбарт, И. Шумпетер, К. Мангейм, А. Хоннет, П. Бергер, Т. Веблен,

Е. Гідденс, Т. Лукман, Дж. Мід, А. Щюц та інші) автори [Ярема: 2009, с.1], так і вітчизняні (Г.С. Батигіна, А.Г. Здравомислов, Г.Л. Тульчинский, Ю.В. Согомонов, В.А. Чурилов, В.А. Ядов, О.Г. Злобіна, В.А. Тихонович, І.В. Городняк, Н.В. Паніна та інші). [Ярема А., 2009: с.1], та проблема їх у тому, що вони або занадто глобальні, а тому абстрактні і не містять в собі глибокого пояснення концепту успіху, або є досить вузькими, а тому не дають можливості описати успіх в цілому, даючи нам знання лише про окрему його частину, та не даючи відповідей на усі питання, що ставить перед нами сучасне суспільство та час. Також, часто через дослідження різних сфер успіху результати можуть кардинально різнитися що створює суперечність у знаннях, щодо даного феномену, яку необхідно вирішувати.

Отже, об'єктом моєї роботи є успіх як соціальний феномен.

Предмет: уявлення про успіх як соціальний феномен крізь призму теорій нематеріальних капіталів.

Мета: виявити евристичний потенціал теорій нематеріальних капіталів у ідентифікації чинників досягнення успіху.

Для реалізації мети дослідження було поставлено такі завдання:

1. здійснити аналітичний огляд підходів до інтерпретації успіху у соціологічному дискурсі
2. виявити різницю між соціальним та життєвим успіхами
3. окреслити специфіку ідентифікації чинників успішності в положеннях теорій нематеріальних капіталів.
4. визначити фактори впливу на досягнення індивідом успіху крізь призму положень теорій нематеріальних капіталів (на прикладі методу аналізу біографій успішних музичних виконавців).

Структура роботи. Робота містить вступ, 3 розділи, перший та другий з яких містять по 2 підрозділи, третій – 3 підрозділи, висновки, перелік

використаних джерел (позицій), додатки (9 одиниць). До складу роботи входять 9 таблиць.

Ключові слова: нематеріальні капітали, феномен успіху, чинники досягнення успіху.

Key words: intangible capital, the phenomenon of success, the factors of success.

Ключевые слова: нематериальные капиталы, феномен успеха, факторы достижения успеха

Розділ 1. Аналітичний огляд підходів до інтерпретації успіху у соціологічному дискурсі

1.1 Концептуальні відмінності уявлень про успіх у закордонному та вітчизняному дискурсі

Не зважаючи на неоднозначність поняття успіху та те, наскільки складно його інтерпретувати та концептуалізувати соціологи створили декілька підходів до пояснення успіху, й всі вони мають дещо спільне: а саме соціальну природу даного феномену та те, що він формується та описується соціальним середовищем індивіда, а також його невід'ємними складовими є схильність індивіда до тієї чи іншої форми діяльності, особисті якості.

Віддміним же є те, що для деяких це окрема характеристика та може застосовуватися лише до однієї із сфер життя індивіда, для інших ж – це сукупна характеристика становища індивіда загалом.

Значна кількість робіт торкається дослідження факторів формування життєвого успіху (У. Бек, П. Бергер, Т. Веблен, Е. Гідденс, Т. Лукман, Дж. Мід, А. Шюц).

Так, наприклад, у поясненні феномену успіху як раціонального вибору, розробленої Д. Фрідманом і М. Хетчер, основним тезою є твердження, що формування цілей досягнення успіху особистістю зумовлено її перевагами. Соціальну дію дослідники розглядають як досягнення цілей, обмежене, з одного боку, ієрархією переваг особистості, з іншого боку, соціальними інститутами, оскільки вони нав'язують правила, закони, розпорядження і «правила гри» [Рітцер Дж, 2002: с. 318-319].

Категорія успіху в соціології характеризує суспільне буття соціального суб'єкта, описує й структурує життєвий простір, а також є показником

ефективності соціальної системи загалом. «Специфікою предметного поля соціології в дослідженні успіху є зосередження на аналізі існуючих в суспільстві уявлень про успіх та успішних людей, ціннісних орієнтацій, символів та ідеалів, пов'язаних з успіхом, критеріїв та чинників досягнення успіху, факторів, що впливають на формування успішності людини, стратегій та практик успішної діяльності соціальних агентів» [Ярема А., 2010: с.93].

Якщо ж говорити про інших класиків, то Веблен у своїй роботі «Теорія дозвілєвого (праздного) класу» пише про те, що в основі феномену успіху лежить матеріальний аспект. Та відносить свій дозвілєвий клас до категорії успішних людей. [Веблен Т., 1984: с 31-40].

Тут він має на увазі у більшості своїй вищій та середній класи, однак, точного визначення щодо цього не дає, що в свою чергу дозволяє нам застосовувати його до індивідів, що займають будь-яку позицію у суспільній ієрархії. Особливо це зручно та актуально у наш час, коли розмиваються рамки соціальних класів та статусів і з'являється, наприклад прекаріат, який не вписується у те, що було у суспільній ієрархії раніше.

Характерними особливостями представників дозвілєвого класу є:

- відсутність необхідності займатися фізичною працею;
- є основою суспільства;
- наявність певного капіталу та купівельна спроможність;
- притаманний «хижацький темперамент»;
- споживання товарів, що є недоступними для більшості інших верств населення;
- демонстративний характер даного споживання;

- доступ до благ і об'єктів, що недоступні більшій частині населення. Дозвіллевим же цей клас називається у контексті невиробничого споживання індивідами часу [Веблен Т., 1984: с 31-40].

Саме ці характеристики є важливими, оскільки, тут ми можемо бачити феномен успіху у широкому його розумінні, без звужування до певної специфічної сфери, у якій індивід досягає певних результатів. Також, так як цей клас є особливим, то на думку автора, він сам формує певні «правила гри» та «критерії» за якими надалі суспільство і визначатиме: які індивіди є успішними, а які – ні.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна сказати, що у західній традиції поняття феномену «успіху» превалює переконання про те, що успіху (як життєвого так і соціального може досягнути лише індивід, що засвоїв певні поведінкові практики, або з народження та у процесі соціалізації мав доступ до певних форм капіталу та необхідних ресурсів. А основними ж рисами успіху є суспільне визнання та «вписанність» в ідеали суспільства, з чим можна посперечатися та детальніше про це у третьому розділі.

Говорячи ж про вітчизняні дослідження,то серед вітчизняних соціологів проблему успіху досліджували Є.І. Головаха, Л.В. Сохань (проблеми життєвого самовизначення та життєвого успіху), Н.В. Паніна (чинники політичного успіху), О.Г. Злобіна, В.А. Тихонович (життєві стратегії особистості), І.В. Городняк (типологія особистостей щодо досягнення успіху), Р.А. Ануфрієва (професійна компетентність особистості), Л.Д. Бевзенко (соціокультурні детермінанти успіху), С.С. Бабенко (стратегії життєвого успіху в період трансформації), [Ярема А., 2009: с.1],

Однак, як вже було зазначено у актуальності, проблема соціального успіху в соціологічній літературі є малодослідженою, оскільки більшість досліджень присвячені вивченню окремих аспектів і елементів цього феномену.

Здебільшого успіх розглядають як досягнення у певній, конкретній сфері але не в житті загалом. Тобто, успішною людину називають за досягнення, наприклад, у роботі чи навчанні, не описуючи при цьому інші сфери її життя. Також, часто успіх розглядають у контексті морально-етичних проблем, також є спектр робіт, присвячених проблематиці політичного успіху. І тут, на мою думку, автори розкривають не увесь можливий потенціал поняття успіху, заганяючи самих себе у певні обмеження та рамки.

Також, одним із вітчизняних дослідників успіху є Сохань, вона у своїй концепції розглядає життя як творчий процес, у якому індивід протягом усього існування повинен ставити собі певні цілі та задачі і приймати якісь рішення. Розробляючи, коригуючи і здійснюючи свій життєвий сценарій, особистість оволодіває мистецтвом жити, а саме отримувати необхідне та засвоювати певні практики.

На думку дослідниці такий процес і є одним із основних показників соціального успіху, крім того нею виділено ще і статусний критерій, котрий, зумовлюючи положення людини в соціальній ієрархії, підтверджує рівень її соціального успіху. Також, успіх індивіда на її думку має зворотні зв'язок із його соціальним оточенням та суспільством, у якому він знаходиться, загалом.

Так, зворотний зв'язок найяскравіше проявляється в оцінках оточуючих, як: очікування, вимоги, а також у вигляді власної оцінки вдалих (або невдалих) способів самовираження. Важливим показником об'єктивного життєвого успіху є співвіднесення самооцінки успіху та оцінки успіху індивіда оточуючими. Також, людина, що оцінює свій успіх вище за реальний живе у світі ілюзій. [Сохань Л., 1995: с. 94]

Інша дослідниця говорить про те, що досягнення успіху напряму залежить від соціального оточення індивіда та того, наскільки його дії та досягнення вважаються такими, що є запорукою успіху в сучасному суспільстві. «Цінності і стандарти поведінки - це «своєрідний культурний код» моделей життєвого успіху, на основі якого і відбувається визнання або засудження досягнень

особистості групою або спільнотою. Процес самоствердження особистості в соціальній групі носить переважно односторонній характер, тобто досягається в якій-небудь одній сфері її життєдіяльності. Вибір особистістю сфери, в якій вона має намір себе затвердити, обумовлений тим, які природні задатки і здібності у неї виражені сильніше». І показником того, що індивід цього успіху таки досягнув стають визнання іншими та розкритість саме у тій сфері, до якої він має здібності [Бевзенко Л., 2007: с. 135].

Також дослідниця веде мову про те, що у формуванні уявлень про те, що є успішним, а що ні, велику роль відіграє культура, тобто культура забезпечує засвоєння індивідом певних знань, установок, норм і, а головне, - цінностей, необхідних для життя в якості повноправного члена суспільства. Що здійснює значний вплив на загальне розуміння індивідом абстрактних понять. Тобто, який образ успішної людини створив соціум, такому люди і намагатимуться слідувати

Отже, у вітчизняній соціологічній традиції пояснення феномену успіху відбувається за тією ж схемою, що і у західній, однак, тут більша увага приділяється і тому, що усіх індивіда залежить від того, що у тому чи іншому суспільстві вважається успішним і саме тут чималу роль відіграє культура.

1.2 Соціальний та життєвий успіх: ідентифікація відмінностей

Так як вище мною було описано підходи до пояснення феномену успіху та його інтерпретації, у цьому розділі хотілося б більше уваги приділити безпосередньо видам успіху, а саме: «життєвому» та «соціальному».

Взагалі, часто ці поняття успіху фігурують в значній кількості емпіричних досліджень, та, на жаль, досить часто без належного теоретичного підґрунтя, оскільки самі поняття «успіх», «соціальний успіх», «життєвий успіх» недостатньо чітко визначені й розроблені в соціальних науках.

Це, в свою чергу можна пояснити тим, що «весь категоріальний ряд понять, за допомогою яких позначається феномен успіху, особливо життєвий успіх, відносяться до числа найбільш суперечливих понять: їх значення і критерії використання постійно відкриті для обговорень і перегляду, їх зміст не визначений і, можливо не піддається визначенню в принципі» [Бакштановский В., 1997: с.45].

Поняття «успіх», що у широкому значенні трактується як «життєвий успіх», а не просто досягнутий результат певної соціальної діяльності чи проекту, займає одне з основних місць в системі цінностей культури, визначаючи межу життєвих прагнень та перспектив особистості. [Ярема А., 2009: с.2].

В соціологічному контексті поняття «успіх» фіксує перехід індивідуальної дії в суспільне визнання певних соціальних практик з подальшим закріпленням цих практик в якості відтворюваних структурних елементів суспільства.

Тому в цьому контексті, на нашу думку, доречно говорити про «соціальний успіх» як суспільно значимий та визнаний результат соціальних дій особистості (на відміну від поняття «життєвого успіху», яке, на нашу думку,

фіксує суб'єктивний рівень оцінки індивідом результатів власних соціальних практик).

Так, специфікою «життєвого успіху» є те, що він ґрунтується на особистісних суб'єктивних оцінках успішності соціальних практик, і ці оцінки можуть не відповідати прийнятим в суспільстві стандартам успішності. Внутрішнє задоволення результатами своєї діяльності не завжди супроводжується визнанням цих досягнень з боку суспільства [Ярема А., 2009: с.2].

Вагомий внесок у розроблення концепції «життєвого успіху» зробили українські соціологи: Є. Головаха, Р. Ануфрієва, О. Балакірева, В. Очеретяний, О. Злобіна, В. Тихонович, С.Бабенко. Суть цього внеску полягає у тому, що вони виділили такі види «життєвого успіху» як:

Актуальний - оцінка досягнень людини на даний момент часу, тобто, він обумовлений позицією людини в соціальній ієрархії, її статусом, який характеризує міру суспільного визнання того, що вона в тих чи інших сферах життя досягла певного суспільного становища, престижу, авторитету. Для вимірювання актуального успіху автори пропонують використовувати об'єктивні емпіричні показники, які ми виділяємо за певними соціально-статусними критеріями, що наявні у суспільстві [Гудзенко О., 2014: с.2].

Потенційний - заснований на життєвій перспективі особистості, потенційних можливостях самореалізації в різних сферах життєдіяльності. Також потенційний успіх визначається як відношення рівня домагань до наявних у людини ресурсів. Дослідники вважають, що актуальний і потенційний життєвий успіх можуть бути зіставлені в тому випадку, коли досліджуються особистісний смисл і суб'єктивне значення минулого і майбутнього, а також порівнюється самооцінка життєвого успіху. Тому об'єктом дослідження має бути не біографія як така в реальному часі, а сформована у свідомості загальна картина життя, в якій події минулого і

майбутнього утворюють єдине психологічне теперішнє особистості [Вінков В., 2016: с.3].

Крім цього феномен «життєвого успіху» описувала і Н. Паніна «Будь-який життєвий успіх співвідноситься з віком людини як із способом реалізації часу життя. У наявних культурних зразках формуються досить погоджені очікування щодо того, який вік є найбільш сприятливим для визначення життєвих подій. Вікові рольові очікування - уявлення навколишніх про те, у якому саме віці людина повинна досягти того або іншого становища. Отже, випередження в тимчасовому вимірі передбачає суспільне визнання й успіх, відставання означатиме протилежне» [Сохань Л., 1995: с. 94].

Загалом же поняття «життєвий успіх» відображає рівень відповідності результатів соціальних практик особистості її планам та очікуванням. Категорія «життєвий успіх» може використовуватися як у вузькому значенні, для означення досягнення бажаного і значущого результату у вирішенні певної локальної життєвої задачі, так і в широкому розумінні, як оцінка змістовності і цілісності життя, реалізації особистістю її життєвого призначення [Гудзенко: 2014,с.2].

Таким чином, в основі взаємодії між людьми лежить обмін індивідуальними смисловими конструкціями. Інструментом вираження індивідуальних смислів є мова. Цілепокладання - це продукт взаємодії суб'єктивних факторів (індивідуальних значень успіху) і об'єктивних факторів (символів успіху).

«Соціальний успіх» визначається дослідниками як досягнення соціального статусу, придбання соціального престижу, набуття соціальної та особистої репутації в певній соціальній сфері. Володіння даними параметрами з соціальним знаком "плюс" вже робить особистість успішною [Якутіна О., 2011: с. 12].

Тут обов'язково має бути присутня оцінка збоку групи людей, що займає певну вищу ланку у суспільній ієрархії, ніж індивід, над яким, власне, ця оцінка і здійснюється.

Також тут дуже наочно демонструється те, про що йшла мова у попередньому розділі, а саме про культуру, що домінує у конкретному суспільстві, та його ціннісними орієнтаціями та установками. Тобто, індивід вчиняє певну суспільну дію, що в результаті має бути оцінена соціумом, у якому він знаходиться. І вже ця оцінка здійснюється в залежності від того, наскільки ця дія була корисною, необхідною та значимою для даного суспільства, а також виходить з того, чи була виконана першопочаткова мета і наскільки добре [Гудзенко О., 2015].

Крім того соціологи вивчають феномен «соціальний успіх» через концепт соціальної мімікрії-досягнення (А. Лобанова). У межах структурно-діяльнісного підходу феномен успіху в соціальних уявленнях населення України розглядають українські соціологи: Л. Бевзенко, К. Крамаренко, О. Беленюк.

Можна з упевненістю говорити про формування ідеології соціального успіху в сучасному суспільстві та утвердження в суспільній свідомості доктрини соціального успіху. Орієнтація на досягнення успіху в різних сферах життя, бажання відповідати суспільним стандартам успішності, демонстрація символів соціальної успішності стають чинниками, які визначають поведінку соціальних агентів і значною мірою впливають на структурування соціального простору.

Також, цікавим фактом є і те, що з кожним роком ми стаємо все більше залежними від соціального успіху та бажання його набути. Так, можна стверджувати, що у первісних суспільствах людина була найбільш соціально вільною від колективного одобрення та оцінки. З іншого ж боку, її свобода та самостійність були обмежені необхідністю колективної життєдіяльності,

виживання, тощо. Тоді також був відсутній індивідуалізм, успіхом вважалося лише те, що індивід виконував те, що необхідно було виконувати для підтримання життєдіяльності свого плем'я.

Однак з роками, диференціацією суспільства та розподілом праці люди почали поділятися на певні соціальні групи, виникли феодалні та рабовласницькі держави, в цей період успіхом для індивіда було не належати до стану рабів. Практично не було можливості демонструвати свою індивідуальність.

Якщо пропустити трохи хронологічних етапів, у яких все відбувалося практично по тому ж принципу ми приходимо до періоду капіталістичних відносин, у цей час закладаються основні риси сучасного суспільства та через політику держави та появи масового споживання і перетворення більшості речей на товари, створюється суспільство демонстративного споживання, коли закладаються засади розуміння свободи, індивідуалістичні цінності та розуміння того, що ж є соціальним успіхом та бажання його отримати. І з того часу, це бажання стає все прогресивнішим.

Таким чином, однією з необхідних умов соціального успіху є наявність певної кількості соціальних інтеракцій, які відіграють роль певного критерію суспільного визнання. А тому ми можемо говорити про наявність прямого зв'язку цих двох категорій: чим більше соціально значущих контактів, тим вище ступінь соціального успіху особистості. В цьому і полягає механізм формування суспільного визнання: через певну кількість соціальних зв'язків соціально успішна особистість впливає на інших, які з огляду на вагомість цього впливу визначають особистість як соціально успішну. [Гудзенко О., 2015].

Наступним не менш важливим критерієм соціального успіху є ступінь впливу соціально успішної особистості на суспільство. У цьому випадку більш вільна особистість отримує переваги в порівнянні з менш вільним індивідом,

чия поведінка передбачувано і визначено соціальними нормами. Звичайно ж, мова йде не про перевагу девіантної поведінки. Більш вільна особистість розширює кількість соціальних інтеракцій, тим самим, розширюючи ареал впливу на інших. Кількість соціальних зв'язків, передбачає якісний аспект успіху - оцінювання особистості як соціально успішної в певній соціальній групі. Невідповідність критерію успішності призводить до маргіналізації (часткової або повної) особистості. [Гудзенко О., 2015].

Отже, поняття успіху є досить широким та неоднозначним та, загалом, під життєвим успіхом ми розуміємо те, чого індивід загалом досяг у житті, однак, завдяки власним умінням, навичкам, тощо і є таким, що не обов'язково повинен відповідати соціально прийнятним нормам.

Соціальний же успіх – це досягнення індивіда в певній сфері, діяльності, що обов'язково повинно визнатися як позитивне та успішне іншими членами соціуму. Його маркерами зазвичай слугують: професійний статус, наявність якісної (престижної) освіти, число соціальних інтеракцій, їх рівень впливу на соціальне оточення індивіда та соціум загалом, матеріальне становище та дохід. [Гудзенко О., 2015].

Виходячи з такої дихотомії та поділу успіху на два різні види відпадає величезна кількість запитань та плутанини у інтерпретації даного поняття у подальших дослідженнях.

Висновки до розділу 1

Отже, попри деякі розбіжності у інтерпретаціях феномену успіху західними та вітчизняними науковцями, як наприклад, те, що у вітчизняних дослідженнях більша увага приділяється і тому, що усіх індивіда залежить від того, що у тому чи іншому суспільстві вважається успішним і саме тут чималу роль відіграє культура.

Все ж є і багато спільного у цих традиціях: як у вітчизняній, так і західній соціологічних традиціях підхід до феномену «успіху» має низку спільних рис: залежність від соціуму, у якому перебуває індивід; доступ до нематеріальних ресурсів; можливість розуміння «механізмів успіху»; тощо.

Крім того, поняття успіху є досить широким та неоднозначним та, загалом, під життєвим успіхом ми розуміємо те, чого індивід загалом досяг у житті, однак, завдяки власним умінням, навичкам, тощо і є таким, що не обов'язково повинен відповідати соціально прийнятим нормам.

І при дослідженнях важливо враховувати дихотомію феномену успіху та такі його види як «життєвий» та «соціальний» успіхи.

Розділ 2. Зasadничі положення теорії нематеріальних капіталів у виявленні ознак успішності.

Концепція нематеріального капіталу викристалізувалась із двох напрямів сучасної наукової думки: теорії людського капіталу та теорії постіндустріального суспільства. У межах першої сформувався сам термін «інтелектуальний капітал», тоді як дослідження постіндустріального суспільства заклали основу розуміння механізмів його відтворення та руху

Наукові уявлення про роль інтелектуального капіталу в діяльності виробничої компанії (корпорації) дістали практичного розвитку завдяки спільним дослідженням Л. Едвінссона, Х. Сент-Онжа, Г. Петраша і Ч. Армстронга.

Відповідно до їх розуміння, для створення вартості організація повинна одночасно ефективно управляти різними типами інтелектуального капіталу. Коли ці три типи капіталу взаємодіють узгоджено, організація має переваги у створенні вартості і досягає успіху та своєї мети.

Говорячи про феномен успіху не можна не згадати і концепції культурних капіталів і праць Бурдьє про габітус та різні форми капіталів.

П'єр Бурдьє звернув увагу на те, що цією властивістю розподіляти індивідів за рівнем доступу до тих чи інших ресурсів та можливістю досягати успіху. Певних висот та зміни свого положення у соціальній ієрархії володіє не тільки економічний капітал. Те ж саме стосується, наприклад, соціальних контактів. Відсутність соціальних зв'язків стане на заваді при створенні нових. І, навпаки, якщо ви відомі, то вам навіть не потрібно прикладати особливих зусиль: все самі захочуть познайомитися з вами.

Бурдьє порівнює світ рівних можливостей з грою в рулетку. У цьому світі з кожним новим обертанням дзиги все отримують рівні шанси виграти і програти будь-яку суму. Вся попередня історія не впливає на ймовірність виграшу в

наступному раунді. Однак, таке можливо лише у гріта теорії ймовірності, оскільки індивіди, першопочаково знаходяться на початку різних позиціях люди мають і принципово різні шанси на успіх. Завдяки спадкоємству цей зв'язок може поширюватися далеко за межі одного життя - на багато поколінь, передаючи за допомогою певних культурних кодів необхідну інформацію індивідам.

На думку Бурдьє, устрій соціального світу неможливо зрозуміти, ігноруючи чинні в ньому інерційні сили. Щоб врахувати їх вплив, він пропонує поряд з економічним ввести в розгляд соціальний і культурний капітали.

Так, автор говорить про те, що умови, за яких існують індивіди, а також певні соціальні групи створюють певну систему набутих шаблонів, принципів поведінки у тій чи іншій ситуації, що по-іншому ще називається габітусом. Габітус висловлює "колективне в індивідуальному та індивідуальне в колективному" [Бурдьє П., 1986].

З цього П.Бурдьє доходить висновку, що конкретні умови, у яких проживає індивід формує конкретні цінності та установки, що, в свою чергу, допомагають розрізняти практики та оцінювати їх як то прийнятні чи неприйнятні.

Ці оцінки знаходять свій прояв у смаках конкретних індивідів та створенні стилів життя різних соціальних груп. Що в свою чергу допомагає, чи то заважає індивіду стати успішним. Говорячи про теорію Бурдьє, спершу може здатися, що мова тут іде про життєвий успіх, проте нематеріальні капітали та розуміння різноманітних кодів дають змогу досягати саме соціального успіху, того, норми та характеристики якого закладено в суспільстві.

Важливо відзначити, що ніхто не народжується разом з готовою мережею соціальних контактів. Таку мережу потрібно спочатку сформувати, а потім підтримувати. Це вимагає постійних зусиль як свідомих, так і несвідомих, як з

боку індивідів, так і з боку цілих інститутів. Ці зусилля спрямовані на встановлення і відтворення таких соціальних відносин, які могли б забезпечити можливість отримання вигоди в довгостроковій перспективі.

У своїх роботах Бурдьє детально описує і деконструює такі механізми: обмін подарунками і приємними словами, почуття подяки, боргу і поваги до старших. Ми зазвичай не критично слідуємо цим традиціям, сприймаючи їх як щось само собою зрозуміле і природне, і не замислюємося про ту роль, яку вони відіграють у підтримці складної соціальної структури суспільства та досягненні індивідом успіху.

У своїй роботі "Відмінність: соціальна критика судження" він пише: "Внаслідок того, що різні умови існування породжують різні габітуси, практики, породжені різними габітусами, постають як організовані конфігурації властивостей, що виражають відмінності, які об'єктивно вписані в умови існування у вигляді схем диференціальних розбіжностей " [Зарубина Н., 2015: с.79].

Якщо ж вести мову про життєвий успіх, то на думку автора, його можуть досягнути лише індивіди, що проживають у середовищі успішних людей та у ньому ж і соціалізувалися, а тому мають необхідний символічний капітал та ключі і коди для розуміння як то все має функціонувати.

Також поняття успіху представлено і у теорії ризиків. Якщо коротко, то суть даної теорії полягає у тому, що наше суспільство через швидкі зміни у суспільстві (глобалізація, швидкі темпи прогресу, тощо) стає суспільством ризику і змінюється не лише на рівні конкретних індивідів, а змінює свою структуру загалом, а тому і виникають нові «правила гри» та нові соціальні конструкти та механізми просування по цій новій структурі. І успішними стають лише ті індивіди, які зрозуміли те, як функціонує дана структура та механізми просування по ній. Тобто, той індивід, що засвоїв конкретні моделі

поведінки та здатен їх використовувати та відтворювати для досягнення успіху [Гіденс Е., 1999: с. 485; Бек У., 2000: с.237].

Однак, як на мене ця теорія викликає низку питань, як, наприклад, що буде, коли таких правил стане забагато або існуватиме декілька паралельно, що наразі і відбувається у нашому світі.

Висновки до розділу 2

Теорії нематеріальних капіталів здебільшого розрізняють економічний, соціальний та культурний капітали. В результаті цього не лише економічні фактори впливають на можливість індивідом досягати успіху. Так, рівень доходу – далеко не єдиний фактор, далеко не єдине, що може вплинути на кар’єрний ріст індивіда та досягнення успіху у певному виді діяльності.

Схильність до досягнення успіху – це засвоєння певних сенсів та кодів, які створюють можливість у вигляді володіння інструментарієм для засвоєння-присвоєння цього багатства, і яке створює культурну потребу, даючи засіб його задовольнити.

Розділ 3. Чинники досягнення індивідом успіху крізь призму концептуальних положень теорії нематеріальних капіталів (на основі власного дослідження з використанням біографічного методу)

3.1. Обґрунтування вибору методу

Виходячи із попередніх розділів, загалом, можна говорити про те, що, як у вітчизняній, так і західній соціологічних традиціях підхід до феномену «успіху» має низку спільних рис: залежність від соціуму, у якому перебуває індивід; доступ до нематеріальних ресурсів; можливість розуміння «механізмів успіху», наявність певного нематеріального капіталу в процесі соціалізації, тощо.

Більшість з цих рис, можна вважати такими, що пояснюються за допомогою теорії нематеріальних капіталів. Саме тому я хочу емпірично перевірити, чи справді індивіди, що досягли певного успіху наділені усіма вищеперерахованими критеріями а також визначити, якими є фактори досягнення індивідом успіху крізь призму концептуальних положень теорії нематеріальних капіталів.

Уданому дослідженні було перевірено концептуальний підхід теорії капіталів до їх інтерпретації успіху і у майбутньому уточнити сам зміст феномену "успіх".

Проте, для дослідження в рамках кваліфікаційної роботи феномен успіху є занадто широким та абстрактним (саме про цю проблему я і зазначала у вступі), а тому, далі, у цьому розділі під успіхом ми розумітимемо позитивний, соціально бажаний та визнаний результат конкретної дії чи діяльності, зазвичай, професійної, навчальної або виробничої. (в нашому випадку, професійної), тобто, мова йтиме про «соціальний успіх». Так, це дійсно звужує сферу дослідження та не дасть нам змоги говорити про

Щодо методу проведення дослідження, то спочатку при його виборі виникла проблема, так як кількісні методи при дослідженні феномену успіху та його складових та факторів є не надто дієвими, та, як на мене, дещо поверховими, в провести ФГІ або ГІ з представниками індивідів, що досягли успіху було б чудовим варіантом, що дав би досить репрезентативні результати, на жаль, не є можливим.

Також можна було б використати методи кількісно-якісної методології, такі, як, наприклад, конетент- або інтент-аналіз, проте аналіз соціальних мереж даних індивідів не дасть бажаного ефекту, так як ми не зможемо прослідкувати та виявити чинники, що раніше повпливали на життя індивіда (бо на своїх сторінках у соц. мережах вони діляться здебільшого публічною інформацією та видаляють пости та інформацію про себе, щодо їх життєвого шляху до набуття популярності та досягнення певного успіху у своїй професійній сфері).

А тому, мною було обрано біографічний метод. До біографічного методу прийшли вперше в 1920-х рр. соціологи в США, а потім також соціальні дослідники у Польщі та психологи в Австрії. В США початок був покладений великим дослідження про польських селян в Європі і Америці, яке вийшло в 1918-1920 рр. і розробленим чиказьким соціологом У. Томасом і його польським колегою Ф.Знанецький. Заслуга цих дослідників полягає в тому, що вони підняли біографічні дані до значного соціологічного матеріалу. Вони вважали, що соціальні процеси потрібно розглядати як результат постійної взаємодії свідомості особистості і об'єктивної соціальної реальності [Гай-Воронская А., 2007: с.2].

Взагалі, у сучасній соціології утвердився методологічний плюралізм, що допускає застосування різноманітних якісних і кількісних методів у вивченні соціальної реальності. В останні роки склалося розуміння ефективності застосування такого спеціалізованого соціологічного методу, як метод «життєвого шляху». На думку західних соціологів, даний метод дозволяє

розглядати життєву стратегію особистості і траєкторію її соціального руху в умовах суспільства, що трансформується як взаємообумовлені явища [Єжов О., 2007].

Цей метод є найбільш підходящим для нас так як його специфіка полягає у тому, що він передбачає те, що соціальні інститути та тенденції пов'язані із індивідуальним шляхом конкретного індивіда.

Біографічний метод дозволяє представити переживання і поведіння однієї особи, однієї групи або однієї організації в тій формі, в якій ця особа, група або організація інтерпретують ці переживання і поведінку. До матеріалів життєвої історії можуть належати будь-які записи або документи, які проливають світло на суб'єктивну поведінку індивідів і груп. При цьому життєвий шлях, як індивідуалізована соціальна реальність, може розглядатися і інтерпретуватися з позицій декількох методологічних підходів [Єжов О., 2007].

Життєвий шлях індивіда може бути розглянуто як результат його прагнення в певних заданих ситуативних умовах реалізувати оптимальний за його суб'єктивним мірками варіант життєустрою, використовуючи наявні в його розпорядженні ресурси та керуючись індивідуальними цілями й перевагами. А отже і те, яким був його шлях до досягнення успіху

Життєвий шлях людини включений в високодиференційовані багаторівневі суспільні процеси. Зокрема, він протікає при структуруючим вплив наступних факторів [Єжов О., 2007]:

1) життєвих шляхів інших людей, з якими людина складається в більш-менш тісних відносинах інтеракції: батьків, партнерів, дітей, друзів і т. д.; (тобто, тих індивідів, що скоріш за все були агентами первинної соціалізації індивіда, а тому могли передати певні капітали)

2) сформованих і змінюються громадських структур та історичних подій, які представляють собою соціоструктурних, політичні, правові, культурні та економічні умови організації життя. А також і те, в якому соціокультурному середовищі проживав індивід, та що саме для нього було соціально схвалюваним. Отже, на мою думку, біографічний метод є найбільш релевантним для мого дослідження.

3.2 Результати аналізу біографій успішних музичних виконавців

Перейдемо безпосередньо до дослідження. Для нього мною було обрано трьох успішних у свій час представників поп-музичної культури, та проаналізовано їх біографічні дані із різноманітних джерел. Загалом же у даному дослідженні я хочу перевірити концептуальний підхід теорії капіталів до їх інтерпретації успіху, визначити фактори досягнення індивідом успіху крізь призму концептуальних положень теорії нематеріальних капіталів і у майбутньому уточнити сам зміст феномену "успіх".

Для дослідження мені необхідно було відібрати індивідів, що досягли успіху у певній сфері діяльності (так як для свого дослідження я обрала «соціальний», а не «життєвий успіх»).

Досліджувати саме «соціальний успіх» я вирішила тому, що, по-перше, його легше інтерпретувати та за певними індикаторами відібрати необхідні одиниці аналізу. А, по-друге, так як цей вид успіху повинен бути визнаний у суспільстві, то і індивідів, чий біографії буде проаналізовано, відбирати значно легше та результат такого відбору можна обґрунтувати, наявністю певних індикаторів. Так, наприклад, якщо індивід або публічна персона з'являється у певних рейтингах, чартах, тощо, то можна вважати її такою, що досягла соціального успіху.

Сферу ж, у якій досягли успіху індивіди, чию біографію було проаналізовано обиралися наступним чином:

Попри те, що спочатку більш релевантним та ширшим полем для досліджень здавалась стратегія обрання індивідів із різних соціальних сфер, щоб подивитися чи відрізняються категорії та фактори, які могли вплинути на досягнення успіху у цих суспільних сферах. Однак, все ж було обрано індивідів, що належать до однієї сфери діяльності, оскільки це не призведе до методологічних помилок під час аналізу.

Для цього було обрано сферу шоу-бізнесу, а саме біографії популярних протягом певного періоду часу співаків.

Адже, по-перше, ця сфера є елементом масової культури, що задовольняє споживчі потреби індивідів, що проживають у певному суспільстві, а тому і визнання у даній сфері є показником досягнення вагомого соціального успіху

По-друге, про медійних особистостей у Інтернет-просторі можна знайти велику кількість джерел та інформації щодо їх життєвого шляху, а тому і провести більш ґрунтовний аналіз.

Отже, для дослідження мені необхідно було відібрати дев'ятьох індивідів, життєві шляхи яких і стануть одиницями нашого аналізу. А зробила я це наступним чином: продивилася 150 рейтингів (точніше рейтинги десяти найпопулярніших Інтернет-видань та те, як вони змінювалися протягом цих п'ятнадцяти років) виконавців за 2000-2005, 2005-2010 та 2010-2015 роки, в кожен період входить перший рік цілком та не входить останній, тобто, виглядають інтервали наступними чином:

[2000-2005)

[2005-2010)

[2010-2015)

Після виділення трьох інтервалів мною було обрано по 3 та об'єкти дослідження, які найчастіше зустрічалися на верхніх позиціях рейтингів за досліджуваний відрізок часу. Я спеціально не обирала сучасних популярних виконавців, так як вони в даний момент знаходяться ще в процесі набуття соціального успіху, в той час як обрані вже пережили певний «пік» свого «соціального успіху»

Отже, для аналізу мною було обрано наступних виконавців:

2000-2005 роки: Емінім, Брітні Спірс, Бейонсе

2005-2010 роки: Ріана, Мадонна та Кеті Перрі.

2010-2015 роки: Майли Сайрус, Джастин Тімберлейк, Леді Гага

Дослідницьким завданням було виявити наявність між індивідами, які досягли соціальної популярності, спільних видів засадничих ресурсів (в тому числі – нематеріальних капіталів).

Основними гіпотезами дослідження були:

1. Соціальний рівень та статус оточення, у якому індивід провів свою первину соціалізацію позитивно корелює із його шансами стати соціально успішним (тобто, чим вищий статус та рівень соціальної успішності оточення індивіда, тим більша вірогідність, що він досягне соціального успіху)

2. Випадковість є одним із основних факторів, що впливають на досягнення успіху

3. Індивідуальні характеристики, такі як схильність до того чи іншого роду діяльності, обдарованість, талант, тощо відіграють вирішальну роль у досягненні соціального успіху.

4. Основні фактори досягнення успіху не змінюватимуться в залежності від аналізованого періоду.

Звісно, порівнювати вікові періоди на основі лише трьох біографій – методологічно спірне питання, проте не претендуючи на 100% репрезентативність, вважаю це корисним в рамках виявлення тенденцій та причин, що можуть бути розкриті у подальших дослідженнях

Для дослідження кожного із об'єктів мною було обрано наступні матеріали: сторінку у «Вікіпедії», 2 біографії на невеликих сайтах, що присвячені життєвому шляху даного індивіда, по одній статті із великих Українського та Американського інтернет-видань та інтерв'ю з музикантом

Оскільки біографічний метод є якісним і не передбачає складної категоріальної схеми та кодифікатора до початку аналізу, процес створення категорій та віднесення того чи іншого явища до кожної зі сфер відбувався наступним чином, за процедурою, описаною у своїй праці Щютцом. Взагалі,

Щютц описував дану процедуру для аналізу наративних інтерв'ю, проте, є релевантною і для аналізу тексту біографій.

Отже, Щютц поділяв процедуру аналіз даних наративного біографічного інтерв'ю на шість етапів [Лісовська-Мускеєва, Сидоров М., 2013: с. 3-4].

1. Формальний аналіз тексту: загальне редагування тексту, видалення ненаративних елементів фрагментарних елементів: поділ відредагованого тексту на послідовні формальні частини;

2. Змістовний структурний опис самостійних темпорально ізольованих етапів життя у результаті отримаємо судження щодо окремих етапів біографії;

3. Аналітична абстракція – відділення суджень щодо окремих етапів життя від специфіки та конкретики цих етапів: генерування на основі порівняння таких абстрагованих суджень біографічної формули, яка відображає домінуючу структуру біографічних процесів і життєвого досвіду;

4. Аналіз знань – аналіз раніше відкинутих ненаративних елементів, - аналіз виконуваних ними функцій: орієнтацій, виправдань, витіснень: уможлиблюється попереднім знанням про події життєвого шляху респондента, яке отримується на попередніх етапах. Цей етап є останнім у дослідженні одиничних біографій;

5. Порівняльний аналіз різних біографій із застосуванням стратегій мінімального виділення в різних індивідів збігів, подібностей та відповідності структур біографічних процесів та «максимального контрасту пошук найзагальніших і найабстрактніших спільностей, що формально поєднують змістовно різні біографічні епізоди;

6. Побудова теоретичної моделі – це відповідь на головне дослідницьке питання.

Так, на першому етапі мною було зібрано текст з усіх джерел в один документ по кожному із об'єктів дослідження та відредаговано наступним чином: видалено фрагменти, що здавалися сумнівними (або суперечили один

одному. Їх достовірність перевірити було неможливо, однак вони могли вплинути на результат дослідження) або повторювалися, розставлено усе в хронологічній послідовності та відкинуто зайві елементи.

Надалі, так як я метою мого дослідження було визначити фактори впливу на формування «соціального успіху» представників поп-культури крізь призму концептуальних положень теорії нематеріальних капіталів, мною було виділено окремі етапи біографії індивідів: а саме: етап первинної соціалізації (дитинство), початок шляху до досягнення успіху та, власне, життя після досягнення «соціального успіху» (період, коли індивід його досягнув, утримував і примножував) та здійснено їх опис.

На наступному етапі мені необхідно було відділити специфіки певних етапів життя від певних категорій аналізу, які я виділяла та підраховувала в результаті. Так, наприклад, відвідування школи є етапом дитинства кожного індивіда, а от відвідування музичної школи, гуртків, додаткових занять, пов'язаних із сферою діяльності, у якій в результаті індивід здобув успіх – ні.

Після даного етапу в ході аналізу мною було виділено фактори, що здійснили вплив на досягнення успіху співачок. (див. додаток А). Деякі із них були присутні не в усіх об'єктах спостереження, проте, я виділила їх усі для більш зручного порівняння життєвих шляхів індивідів на наступних етапах процедури дослідження.(Додатки Б-Е)

Надалі, вже порівнюючи біографії, я виділяла та звертала увагу здебільшого на ті моменти, що у всіх варіантах біографії кожного із об'єктів дослідження були спільними.

Так, найбільше мене цікавило де та за яких умов проходило дитинство та соціалізація об'єкта і отримано було наступні результати:

Період 2000-2005:

Батьки Емінама були музикантами, що свідчить про наявність у нього нематеріальних капіталів від батьків до розуміння музики. Єдиний із усіх проаналізованих індивідів стикався – постійним боулінгом та неприйняттям збоку суспільних груп.

Сім'я мала низький рівень доходу, що свідчить про неважливість впливу матеріального стану досягнення індивідом успіху у своїй сфері. Отримував підтримку близького оточення та з підліткового віку почав займатися музикою

Відсутність успіху серед близького оточення не повпливала на досягнення індивідом успіху. Однак повпливала участь у музичному змаганні, де його помітили

Бейонсе також проходила первину соціалізацію серед індивідів, пов'язаних із музичною сферою та з самого дитинства її талант помітили та розвивали за допомогою різноманітних гуртків. З чого можна зробити висновок про те, що підтримка та розвиток талантів у дитячому віці сприяє досягненню успіху у майбутньому.

Також важливим фактором для досягнення співачкою успіху послужив щасливий випадок та розширення соціального капіталу за рахунок нових знайомств.

Брітні Спірс єдина із проаналізованих особистостей, хто проходив соціалізацію не у сім'ї музикантів. Проте в неї також наявна категорія «талант» та «підтримка збоку близького оточення», що свідчить про високий рівень важливості цих двох пунктів.

Матеріальний статус родини позитивно вплинув на можливість досягти успіху, оскільки співачка відвідувала гуртки з самого дитинства. Також досить великий вплив мали власні зусилля для досягнення успіху

Також важливу роль відіграли знайомства та соціальний капітал, набутий за допомогою статусу батьків та щасливого випадку

Отже, для цього періоду найважливішими факторами впливу були наступні:

- Наявність таланту
- Розвиток творчих здібностей
- Власна наполегливість
- Перемога у конкурсах та щасливий випадок

- Період 2005-2010:

Мати Мадонни мала відношення до музики, а тому можна говорити про те, що з дитинства вона надавала дитині символічний та соціальний капітали, що в результаті могли повпливати на досягнення нею соціального успіху. До того ж, її сім'я належала до середнього класу, а тому, можна говорити проте, що стартові умови були досить непоганими.

До того ж, вона мала з дитинства музичний талант, що також відіграло чималу роль у досягненні нею соціального успіху. Також, розвиток творчості припав на період, коли для суспільства була найбільш очікуваною та потрібною «бунтарська» модель поведінки яка була популярною серед молоді та підлітків, що і складала приблизно половину її аудиторії.

Соціальне оточення співачки безпосередньо перед набуттям популярності не відповідало критеріям соціально успішних індивідів, однак не вплинуло на результат

Щодо Ріани, то її стартовий капітал був меншим, ніж у Мадонни, однак спільним в них обох є те, що ще у юному віці вони кардинально змінюють своє оточення та переїжджають задля знаходження нових ресурсів та можливостей для здійснення мрії. Отже, на мою думку, не останню роль у набутті соціального успіху відіграють зусилля, які прикладає індивід для його отримання. Також, в обох цих випадках можна прослідкувати, що вони докладають зусиль для отримання соціального успіху по досить таки стереотипному та звичному

сценарію: переїзд у молодому віці до іншого міста, та намагаються «здійснити свою мрію», однак, на відміну від тисяч інших молодих дівчат їм це вдається.

Важко виділити якусь конкретну модель поведінки, дотримуючись якої можна 100% досягти соціального успіху, проте, їх моделі поведінки саме у той час і тому місці виявилися саме такими, а тому дали їм змогу «зрозуміти структуру» та змінити свою позицію в ній.

У випадку Ріани також велику роль відіграли її навички та обдарованість у вокальній сфері.

У жодній із трьох проаналізованих мною життєвих історій не відігравали великої ролі соціальні зв'язки та знайомства.

Щодо Кеті Перрі то її дитинство та період первинної соціалізації також були тісно пов'язані із професією, у якій вона згодом здобула соціальний успіх. В дитинстві вона співала у церковному хорі, де її і помітив вокаліст рок-групи та запропонував розвивати навички вокалу, що і стало поштовхом до початку музичної кар'єри виконавиці

Отже, за результатами дослідження періоду 2005-2010 можна зробити наступні висновки:

1. Місце первинної соціалізації та близьке соціальне оточення впливають на можливість індивіда у майбутньому досягти соціального успіху.
2. Схильність до того чи іншого виду соціальної діяльності та бажання і практичні дії у напрямку досягнення своєї мети є одними з найбільш вагомих складових досягнення соціального успіху.
3. Також вагому роль відіграють моделі поведінки, що задовольняють потреби суспільства на той час.
4. Соціальне оточення не відіграє ніякої ролі при досягненні індивідом успіху

2010-2015:

Батько Леді-Гаги мав досвід у музичній сфері, а тому можна говорити про передачу соціального та культурного капіталів в межах родини, адже молодша Сестра Леді Гаги також

Певні механізми та моделі поведінки дають змогу досягти соціального успіху. Також важливим фактором виявилася підтримка оточенням, де соціалізувалася співачка, її захоплень та талантів. Як і у попередніх дослідженнях у індивіда з самого дитинства наявний талант до музики

Також в її біографії присутній «щасливий випадок» та знайомство із референтною групою музичних виконавців, що нашоувхнули її на «бунтарську» модель поведінки, яка як і у випадку з представницями минулого періоду виявилася дієвою та цікавою для публіки. Однак, найбільшого рівня популярності набирає із підвищенням рівня епатажної поведінки.

Те ж саме можна сказати і про Майлі Сайрус, що своєю «бунтарською» моделлю поведінки та епатажною зміною свого образу та фрейму в очах аудиторії набрала більшої популярності, ніж мала до того.

Процес ж її первинної соціалізації також пройшов у родині, члени якою були пов'язані із музичним мистецтвом а підтримували її захоплення цим. Такі категорії як наполегливість та «щасливий випадок» відіграли важливу роль у досягненні успіху. З підліткового віку співачка знаходилася в оточенні успішних індивідів, знайомства з якими допомагали досягати успіху швидше.

Поєднання різних видів творчої діяльності також дало змогу пришвидшити процес досягнення успіху.

Джастін Тімберлейк також виховується в родині, пов'язаній із музичною сферою. А тому розвиток його таланту підтримували та заохочували. Завдяки щасливому випадку та власному таланту і зусиллям став учасником телешоу, що допомогло йому досягти успіху та стати відомим серед широких мас населення

Отже, для 2010-2015 рр – характерні наступні фактори:

- Талант

- Походження з родини, де хоч один з батьків має нематеріальний капітал, пов'язаний із музичною сферою

- Підтримка розвитку здібностей у сфері досягнення успіху

- Щасливий випадок

- Рівень докладених зусиль

- Матеріальний статус та успішні знайомства відіграють не важливу роль у процесі досягнення успіху, проте з'являється така категорія, як прихід у музичну сферу із інших. Що говорить про певні зміни у культурній сфері та соціальних капіталах індивідів.

Висновки до розділу 3

Отже, за результатами дослідження було підтверджено гіпотези про те, що схильність до того чи іншого виду соціальної діяльності та бажання і практичні дії у напрямку досягнення своєї мети є одними з найбільш вагомих складових досягнення соціального успіху, а також про те, що щасливий випадок впливають на досягнення індивідом успіху.

Гіпотеза про матеріальний стан родини як фактору впливу на досягнення індивідом успіху не була підтверджена, проте і не була спростована, це питання потребує окремого дослідження.

Остання ж гіпотеза про те, що фактори впливу на досягнення успіху залишаються незмінними в залежності від періоду часу підтвердилася частково, оскільки, з одного виконавці із різних періодів все одно періодично з'являлися в рейтингах інших періодів, але на нижчих позиціях, а тому ми не можемо говорити про них як про абсолютно незалежні та різні періоди та і смаки суспільств на той час змінювалися не так швидко як зараз. Проте не можна сказати і того, що гіпотезу було повністю відхилено, оскільки вона

Здебільшого, не самі індивіди, ні їх оточення не можуть виділити дані механізми та пояснити їх, проте на інстинктивному рівні, габітусу, та закладених у них культурних кодів та символічного капіталу інколи можуть ці механізми застосовувати.

Соціальне оточення практично не впливає на можливість індивіда досягти соціального успіху.

Спільних рис між об'єктами щодо світогляду та світосприйняття у достатній кількості, щоб говорити про тенденцію виявлено не було, проте їм усім властиві дещо подібні поведінкові практики.

Висновки

Отже, у підсумку можна сказати, що успіх досягається в тих випадках, коли індивіду вдається реалізувати свій потенціал у певних сферах діяльності і прямо або побічно зберегти доброзичливе ставлення з оточуючими його людьми і соціальними групами на різних рівнях. Тому про успіх можна говорити в тому випадку, коли досягається гармонія між особистими досягненнями, власними прагненнями та суспільним визнанням цих досягнень. [Зобов, 2013, с. 136].

Так, після здійснення огляду засадних положень до інтерпретацій феномену «успіх» в різних парадигмальних орієнтаціях соціологічної думки можна сказати, що у західній традиції автори схильні до пояснення феномену «успіху» як певного соціального визнання та оцінки досягнень індивіда суспільством. Превалює переконання про те, що успіху (як життєвого так і соціального) може досягнути лише індивід, що засвоїв певні поведінкові практики, або з народження та у процесі соціалізації мав доступ до певних форм капіталу та необхідних ресурсів. Так у концепті успіху ціледосягнення, успіху в тій чи іншій спільності, соціумі, оточені - може бути представлена сукупністю індивідуальних смислів успіху окремих особистостей та їх уявлень щодо того, яким має бути успіх.

У вітчизняній соціологічній традиції пояснення феномену успіху відбувається за схожим принципом, однак у ній більша увага приділяється тому, що усіх індивіда залежить від того, що у тому чи іншому суспільстві вважається успішним і саме тут чималу роль відіграє культура. Бо культура забезпечує процес засвоєння індивідом певних знань, норм і, а головне, - цінностей, необхідних для життя в соціумі на рівні з іншими. Що в результаті впливає на загальне розуміння абстрактних понять як «життєвий успіх» та

«соціальний успіх». Загалом успіх у соціологічному ключі не уявляється поза соціальним контекстом

Так у соціології цікавість серед науковців викликають «життєвий» та «соціальний» успіхи. Після опису відмінностей в концептуальних підходах до інтерпретацій двох видів успіху, загалом можна сказати, що «життєвий успіх» визначається в свідомості особистості у вигляді смислових конструкцій, зв'язків. «Соціальний же успіх» - є продуктом симбіозу особистих досягнень індивіда та схвалення цих досягнень суспільством.

Третій же розділ роботи було присвячено власне емпіричній перевірці концептуального підходу теорії капіталів до їх інтерпретації успіху з перспективою у майбутньому уточнити сам зміст концепту "успіх".

Отримані результати свідчать про те, що теорію нематеріальних капіталів можна вважати релевантною для дослідження концепту успіху. Крім того було виокремлено основні фактори, що вплинули на досягнення індивідами успіху у музичній сфері:

- Наявність творчих здібностей до сфери досягнення соціального успіху
- Високий рівень усвідомлення та відчуття кодів та символів, що програмується в нашій свідомості за допомогою нематеріальних капіталів
- Соціалізація в родині, де хоч один із членів пов'язаний із музичною сферою
- Епатажна, нестереотипна поведінка, руйнування власного спокійного образу на «бунтарський» в роки після 2005го
- Участь у шоу-талантів та музичних конкурсах
- Щасливий випадок

Перелік використаних джерел:

1. Бабенко С.С. Життєвий успіх у ціннісній свідомості: соціокультурний вимір соціальних нерівностей \ \ Проблеми розвитку соціологічної теорії: / Бабенко С.С /матеріали ІХ Всеукр.наук-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: концептуалізація ціннісних змін у сучасному суспільстві», 2 лист.2012 р. (м.Київ) \ Київ. Нац..ун-т ім..Т.Шевченка [та ін.. під заг.ред.Судакова В.І., Куценко О.Д.]. К.: Логос, 2013. – С.41-54
2. Бабенко С.С. Соціальне сприйняття життєвого успіху: соціокультурна проєкція соціальних нерівностей / Бабенко С.С // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [Текст]. - Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. - № 999, вип. 30. - 2012. - (Соціологічні дослідження сучасного суспільства : методологія, теорія, методи). – С. 99-108.
3. Бакштановский В. И. Этика политического успеха: Научно-публицистическая монография / В. И. Бакштановский, Ю. В. Согомонов, В. А/. Чурилов. – Тюмень–Москва: Центр прикладной этики, 1997. – 747 с
4. Бевзенко Л. Жизненный успех, ценности, стили жизни / Бевзенко Л. / Социология: теория, методы, маркетинг. — 2007. — № 4. — С. 132-151;
5. Бек. У Общество риска. На пути к другому модерну. / Пер. с нем. В. Седельнику и Н.Фёдоровой; Посл. А.Филиппова./ Бек. У / — М.: Прогресс-Традиция, 2000. — 384 с.;
6. Бурдьё П. Структура, габитус, практика / П. Бурдьё // Журнал социологии и социальной антропологии. – Том I, 1998. – № 2. – С. 44 – 59.
7. Бурдьё П. Формы капитала, / П. Бурдьё // 1986р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://bourdieu.name/bourdieu-forms-of-capital>
8. Веблен Т. «Теория праздного класса» / Веблен Т. //: Прогресс; Москва; 1984.- 194с. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.library.fa.ru/files/Veblen.pdf>

9. Вінков В.Ю. Уявлення про життєвий успіх: стан розробленості проблематики в соціальній психології /Вінков В.Ю./ Проблеми політичної психології Вип. 2 (16) Київ – 2016-11с.
10. Гай-Воронская А.Л. Биографический метод и его эвристические возможности в социологических исследованиях/ Гай-Воронская А.Л. /2007/ 5с.
11. Гіденс Е. Соціологія. / Гіденс Е. / - К., Основи. - 1999р.
12. Гудзенко О.З. реконфігурація практик концептуалізації концепту «успіх» у полі української соціології/ Гудзенко О.З./ /2015/
13. Гудзенко О.З. Характерные черты социального успеха: теоретический аспект/Гудзенко О.З.// Психология и социология / Современные технологии социологических опросов – 2015- [Электронный ресурс] – режим доступа: http://www.rusnauka.com/24_SVMN_2008/Psihologia/27147.doc.htm
14. Дебор, Ги. Общество спектакля/Ги Дебор/. – М. : Логос, 2000. – 184 с.;
15. Зарубина Н. Н. Экономическая социология / Зарубина Н.://: учебник и практикум для академического бакалавриата. — 3-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2015. — С. 78-83. — Серия : Бакалавр. Академический курс. [Электронный ресурс] – режим доступа: http://stud.com.ua/24883/sotsiologiya/stratifikatsiya_sotsialni_vidminnosti_suspilstvi_masovogo_spozivannya_burdye
16. Зобов Р. Жизненный успех в современном обществе / Зобов Р.// Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 12. Социология / 2013 / с. 136-152
17. Єжов О.М. Парадигма життєвого шляху в зарубіжній соціології / Єжов О.М.// / Журнал соціології та соціальної антропології. 2007. Т. VIII. № 3.
18. Лісовська-Мускеєва Н., Сидоров М. Пізнавальний потенціал біографічного методу/ Лісовська-Мускеєва Н., Сидоров М./ Соціологічні студії -2013- 7с. [Электронный ресурс] – режим доступа: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9763/1/socst_2013_2_12.pdf

19. Моль А. Социодинамика культуры. / Моль А. // - М.: Прогресс, 1973
20. Мороз Є.О. Можливості застосування поняття «культурний капітал» в емпіричних соціологічних дослідженнях / Є.О.Мороз // Нова парадигма: [журнал наукових праць] / голов. ред. В.П.Бех; Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова; творче об'єднання «Нова Парадигма» - Вип. 84. – К.: Вид-во НПУ імені В.П.Драгоманова, 2009. – 245 с., С.195-205
21. Мороз Є.О. Теорії соціального капіталу в сучасній соціології: методичні та пізнавальні аспекти / Є.О.Мороз // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: Збірник наукових праць.Вип.29. – К.:Логос, 2015.
22. Рітцер Дж. Сучасні соціологічні теорії: / Рітцер Дж // 5-е изд. - СПб.: Питер, 2002. - с. 587;
23. Согомонов А.Ю. Генеалогія успіху і невдач. / Согомонов А.Ю. // - М.: ТОВ Солтекс, 2008.
24. Сохань Л.В., Головаха Е.И. и др. Психология жизненного успеха. Опыт социально-психологического анализа преодоления критических ситуаций. /Сохань Л.В., Головаха Е.И.// – К, 1995. – 150 с
25. Соціологія: короткий енциклопедичний словник /під ред. В. Воловича. Соціологічна асоціація України. Київ: Укр. Центр духовної культури, 1998. 736 с.;
26. Якутина О.И. Социальные практики успеха: дискурс повседневности и социально-философское понятие /Якутина О.И.// - 383с. – 2011
27. Ярема А. І. Соціологічний аспект сутності феномену успіху “humanities & social sciences 2009”/ Ярема А. І. // (hss-2009), Lviv, Ukraine/2009/ 3с.
28. Ярема А. І. Феномен успіху в соціологічному вимірі / Ярема А. І. // Національний університет “Львівська політехніка”, вісник львів. УН-ТУ. Серія соціол./ 2010/ Вип. 4. С. 92–99

Додатки

Додаток А

Операціональна схема

Етап життєвого шляху	Фактори
Первинна соціалізація	Високий соціальний статус батьківської родини
	Задіяність у сфері, де було досягнуто успіху
	Наявність здібностей у сфері, де було досягнуто успіху
	Підтримка та розвиток близьким оточення таланту співачки
	Задіяність близького оточення у сфері, де було досягнуто успіху
Шлях до досягнення успіху	Соціальні знайомства (зв'язки)
	Зміна соціального оточення
	Значна кількість прикладених власних зусиль
	Підтримка близького оточення
	Щасливий випадок
	Доступність соціальних ліфтів мобільності
	Переїзд до більшого міста
Досягнення успіху	Зміна соціального оточення
	Скандали
	Розширення власного соціального капіталу
	Зміна формату творчості

Приклади аналізу біографій Додаток Б

Аналіз життєвого шляху співачки Ріани

Етап життєвого шляху	Фактори	Індикатори/Агенти	Показові цитати з біографічних даних
Первинна соціалізація	Задіяність у сфері, де було досягнуто успіху	Заняття вокалом; Участь у музичному гурті	«Вона виросла під впливом музики в жанрі реггі почала співати у віці семи років.»[2] « В дитинстві для того, щоб відволіктися від усього, що відбувалося навколо та проблем із батьком я багато сил віддавала співу»[3]
	Наявність здібностей у сфері, де було досягнуто успіху	Була відібрана під час прослуховування	« "The minute Rihanna walked into the room, it was like the other two girls didn't exist," he admitted.»[4]
Шлях до досягнення успіху	Соціальні знайомства (зв'язки)	Дружина продюсера Роджерса	«У грудні 2003 року Ріанна знайомиться з американським продюсером Еваном Роджерсом через його дружину, з якою він приїхав на вихідні в Барбадос»[2]
	Значна кількість прикладених власних зусиль	Участь у лейблах; Запис дисків із піснями;	«Def Jam був першим лейблом, хто відповів і запросив Ріанну на прослуховування, де вона заспівала пісню «For the Love of You» для Jay-Z і Антоніо Л. Піда з Island Def Jam Music Group. Вона підписала контракт в той же день...»[5]
	«Щасливий випадок»	Знайомство з дружиною продюсера; Потрапляння диску до репера Jay-Z	«Зоряний шлях співачки починається з того, що один із записів потрапляє до репера Jay-Z, який ще й є за сумісництвом гендиректором звукозаписної компанії»
	Переїзд до більшого міста	Переїзд до США	«Her big break came in 2003 when friends introduced her

			<i>and fellow bandmates to record producer Evan Rogers, who was on holiday in Barnados with his wife..»[6]</i>
	Доступність соціальних ліфтів мобільності	Можливість зміни статусу та оточення Рівня життя Росту по кар'єрним сходам	« Були романи із відомим спортсменами» [2] «Поживала дівчина разом із продсером»[2]
Досягнення успіху	Зміна соціального оточення	Нові друзі та близькі	<i>«Після переїзду я жила у Роджера з його дружиною, а тому часто була з ним на різних банкетах. Та вечеряла із знаменитостями у нього вдома»[5]</i>
	Розширення свого соціального капіталу	Колаборації з відомими виконавцями	<i>«Вона вперше співпрацювала з репером Memphis Bleek для його четвертого студійного альбому 534»[2]</i>
	Зміна формату творчості	Більш бунтарські текст та виконання пісень Зйомки у фільмах	<i>«Під час запису альбому вона вибрала більш бунтарський зовнішній образ, пофарбувавши волосся в чорний колір і зробивши коротку стрижку. Ріанна коментувала: «Я хочу щоб люди продовжували танцювати і, в той же час, залишалися проникливими [...] Кожен відчуває альбом по-різному і, зі свого боку, я хочу зробити багато ритмічних пісень»» [5]</i>

Аналіз життєвого шляху співачки Мадонни

Етап життєвого шляху	Фактори	Індикатори/Агенти	Показові цитати з біографічних даних
Первинна соціалізація	Задіяність у сфері, де було досягнуто успіху	Участь у шкільних конкурсах; Спів в церковній школі	<i>«Епатажна натура Мадонни відкрилася ще у школі, де забороняли фарбуватися, одягати нейлонові панчохи, коротко стригтися. На знак протесту Мадонна одягала різнокольорові панчохи. На конкурсі юних талантів танцювала у бікіні.»[3]</i>
	Високий соціальний статус родини	Соціальний клас	<i>«Сім'я дівчини належала до серенього класу»[2]</i>
	Підтримка близького соціального оточення в даній сфері	Вчителька філософії	<i>«Найбільший вплив на Чікконе в цій сфері зробила вчителька філософії і історії Мерилін Феллоус, яка взяла на себе роль матері в її вихованні»[2]</i>
	Наявність здібностей у сфері, де було досягнуто успіху	Високі оцінки за вокал у воскресній школі	<i>«Я здебільшого співала у якості солістки у хорі»[1]</i>
Шлях до досягнення успіху	Задіяність близького оточення у сфері, де було досягнуто успіху	Мати	<i>«Мати дівчинки була співакою та з дитинства привчала доньку до музики»[5]</i>
	Значна кількість прикладених власних зусиль	Тяжкі умови життя; Підробіток в інших сферах Пошук способів досягти успіху	<i>«Мадонна жила впроголодь, певний час ночуючи на горищах, але незабаром знайомиться з Деном і Едом Гілрой, що мали маленький оркестр: вони підшукали їй житло, навчили грати на гітарі, і вже невдовзі стали виступати разом з Мадонною в якості вокалістки, танцівниці, ритм-ударниці. Для прожиття підробляла продавчиною, гардеробницею, натурницею в образотворчій студії, навіть фотографувалася оголеною (через роки ці світлини</i>

			<p>з'являться у журналах «Плейбой» та «Пентхауз»).</p> <p>Це дозволяло оплачувати аудіозаписи власних пісень, які Мадонна безуспішно намагалася проитовхнути на дискотеках.[6]</p>
	Переїзд до більшого міста	Переїзд до Нью Йорку	<p>«...взяла таксі і, зовсім не знаючи Мангеттену, сказала відвезти її просто до центру. Таксист трохи подумав і привіз дівчину в найбільш метушливий злочинний район Таймс-сквер. Поїздка обійшлася в 15 доларів — майже половину всього статку»[2]</p>
Досягнення успіху	Зміна соціального оточення	Нове коло близького спілкування	« після переїзду з батьками я майже не спілкувалася»[4]
	Скандали	Скандальна та бунтівна поведінка	<p>«Виконання балади «Live To Tell» а-ля Ісус Христос з терновим вінцем на дзеркальному хресті в супроводі відеоряду страждають в Африці дітей супроводжувалося цитатою з Мф. 25:40. В кінці номера були показані адреси сайтів збору пожертвувань для хворих африканських дітей. Виступ викликав питання у активістів західних громадських рухів. Невдоволення досить швидко зійшли нанівець через поширення відео через інтернет і наступною заявою співачки»[3]</p>
	Розширення свого соціального капіталу	Колаборації з відомими виконавцями	<p>««Beat goes on» - безперечно, один з найефектніших хітів поп-королеви. Біти цього синглу і через десять років звучать актуально, а вокал Каньє і Мадонни прикрасить будь-яку вечірку. До речі, там же можна почути і Фарелл Вільямса. Шкода наживо цей трек Мадонна і Каньє Уест</p>

			<i>так жодного разу і не виконали, не рахуючи епічно номера сольного виступу в світовому турне співачки.»[3]</i>
	Зміна формату творчості		<i>«Поки менеджер Барбон бачила в Чіконе нову рок-зірку і півтора року намагалася влаштувати контракт з лейблом, її підопічна вирішила спробувати себе в іншому жанрі. Разом з ударником Стівеном Брей вони склали чотири пісні в танцювальному стилі: «Everybody», «Is not No Big Deal», «Stay» і «Burning Up»2[3]</i>

Додаток Г

Аналіз життєвого шляху співачки Кеті Перрі

Етап життєвого шляху	Фактори	Індикатори/Агенти	Показові цитати з біографічних даних
Первинна соціалізація	Підтримка близького соціального оточення в даній сфері	Батьки та близькі друзі	<i>«В дитинстві мене віддавали на гуртки, куди б я не захотіла»[3]</i>
	Наявність здібностей у сфері, де було досягнуто успіху	Спів солісткою хору	<i>«ще з дитинства усі підмічали неабияху схильність дівчинки до співу»[1]</i>
	«Щасливий випадок»	Зустріч з рок-гурпою	<i>«15-річну Перрі, яка співає в церковному хорі, помітили сучасні рок-виконавці з Нешвілла, які запропонували їй розвинути навички авторства пісень»[4]</i>
	Переїзд до більшого міста	Лос-Анжелес	<i>«Сімнадцятирічна Перрі переїхала жити в Лос-Анджелес, де почала роботу з Гленом Баллардом в рамках її контракту з Island Records»[2]</i>
Досягнення успіху	Зміна соціального оточення	Нове коло близького оточення	<i>«У 2004 році Кеті об'єдналася з командою The Matrix, яка була номінована на «Греммі» і резюме якій включало співпрацю з Авріл Лавін, Шакірою та Korn. The Matrix будували плани щодо запису спільного альбому разом з Перрі.»[2]</i>
	Зміна формату творчості відповідно до запитів публіки	Зміна імджу та формату звучання	<i>«Перрі з'явилася в 2006 році в рецензії журналу Blender, який описував її як «The Next Big Thing!». [5] В інтерв'ю Кеті заявила, що вона не була «типовою християнкою», згадуючи, що вона зробила «багато поганих речей» в юності» «Кардинально змінила імідж в 2016»[3]</i>

Посилання на ресурси з біографічними даними:***Емінема***

1. <https://www.biography.com/musician/eminem>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=ILA9I0Fi3P0>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Eminem>
4. <https://www.eminem.pro/bio/biografiya-eminema-geniy-repa>
5. <https://sites.google.com/site/cikavifaktizzittaznamenitostej/biografia-ta-cikavi-fakti-pro-eminem>
6. <https://www.vokrug.tv/person/show/eminem/>

Брітні Спірс

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Брітні_Спірс
2. https://www.vokrug.tv/person/show/britney_spears/
3. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-britni-spirs.html>
4. <https://kino-teatr.ua/uk/person/spears-britney-4568.phtml>
5. <https://www.biography.com/musician/britney-spears>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=fSqX5eAqEL0>

Бейонсе

1. <https://www.biography.com/musician/beyonce-knowles>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=25toW5xeibQ>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бейонсе>
4. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-beyonse.html>
5. https://www.vokrug.tv/person/show/beyonc_knowles/
6. <https://kino-teatr.ua/uk/person/beyonc-1938.phtml>

Кеті Перрі

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Кеті_Перрі
2. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-keti-perri.html>
3. <https://24smi.org/celebrity/2841-keti-perri.html>
4. <http://zirka.su/articles/items/1472-katy-perry-keti-perri-biografiya.html>
5. <https://www.biography.com/musician/katy-perry>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=fJuiaE16ivg>

Мадонни:

1. <https://ua.kinorium.com/name/187/info/>
2. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Мадонна_\(співачка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мадонна_(співачка))
3. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-madonna.html>
4. <https://allaboutmadonna.com/madonna-library/madonna-interview-british-vogue-june-2019>
5. <https://www.allmusic.com/artist/madonna-mn0000237205/biography>
6. <https://24smi.org/celebrity/40-madonna.html>

Ріанни

1. <https://24smi.org/celebrity/10-rianna.html>
2. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Рианна>
3. <https://viva.ua/stars-bio/rianna>
4. <https://www.biography.com/musician/rihanna>
5. <https://rutube.ru/video/afc4b101e321ff264b130970161202ac/>
6. <https://www.hellomagazine.com/profiles/rihanna/>

Леді Гага

1. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-ledi-gaga.html>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Lady_Gaga
3. <https://www.youtube.com/watch?v=QUp6ELNRze0>
4. <https://www.biography.com/musician/lady-gaga>
5. https://www.vokrug.tv/person/show/lady_gaga/
6. <https://biographe.ru/znamenitosti/ledy-gaga/>

Майлі Сайрус

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Майлі_Сайрус
2. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-mayli-sayrus.html>
3. <https://viva.ua/stars-bio/mayli-sayrus>
4. <https://kino-teatr.ua/uk/person/cyrus-miley-720.phtml>
5. <https://www.biography.com/musician/miley-cyrus>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=bnR8ughrQ7M>

Джастина Тимберлейка

1. https://www.youtube.com/watch?v=yILzgKTa1Hk&list=PLoQ9XKCUel3p3kGWc0FOo3qAdB_4GTKOl&index=97
2. <https://www.biography.com/musician/justin-timberlake>
3. https://ru.wikipedia.org/wiki/Тимберлейк,_Джастин
4. <https://24smi.org/celebrity/53-dzhastin-timberleik.html>
5. <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-dzhastin-timberleyk.html>
6. <https://www.kino-teatr.ru/kino/acter/m/hollywood/61022/bio/>
7. <https://viva.ua/stars-bio/djastin-timberleyk>